

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Соціально – психологічний факультет
Кафедра соціальної педагогіки та педагогічної майстерності

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «Соціально – педагогічна характеристика діяльності дитячих
творчих колективів в умовах міста»

на здобуття освітньо – кваліфікаційного рівня магістр
зі спеціальності 8.01010601 Соціальна педагогіка

Виконала

студентка 61 групи
спеціальності

8.01010601 «Соціальна педагогіка»

Цветкова Наталія Леонідівна

Науковий керівник

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної
педагогіки та педагогічної
майстерності

Коляденко Світлана Миколаївна

Житомир 2014

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО – ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧИХ ТВОРЧИХ КОЛЕКТИВІВ	6
1.1. Поняття «дитячий творчий колектив» і його характерні ознаки	6
1.2. Суб'єкт та об'єкт діяльності дитячих творчих колективів	13
1.3. Дитячий творчий колектив як формуючий чинник соціальної активності дитини.....	18
Висновки до розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧИХ ТВОРЧИХ КОЛЕКТИВІВ В УМОВАХ МІСТА.....	28
2.1. Місто як соціальне середовище розвитку особистості дитини та формування дитячих творчих колективів.....	28
2.2. Соціально-педагогічний зміст, форми та методи діяльності дитячого творчого колективу	Ошибка! Закладка не определена.
Висновки до розділу 2	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧИХ ТВОРЧИХ КОЛЕКТИВІВ	42
3.1. Програма дослідження соціально-педагогічних характеристик діяльності дитячих творчих колективів.....	Ошибка! Закладка не определена.
3.2. Діагностика соціально-педагогічного аспекту в змісті діяльності дитячих творчих колективів.....	45
3.3. Програма оптимізації соціально-педагогічного змісту діяльності дитячих творчих колективів.....	61
Висновки до розділу 3	73
ВИСНОВКИ.....	6
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	11
ДОДАТКИ.....	Ошибка! Закладка не определена.

Вступ

Актуальність дослідження. Суспільство створює соціокультурне середовище, у якому відбувається формування підростаючого покоління. Тому на особистість дитини неминуче проєктуються всі плюси й мінуси сьогоденного життя.

Сьогодні, коли не тільки проголошується, але й робиться спроба реалізації ідей особистісно орієнтованої педагогіки, багато або перестали говорити про проблеми формування дитячого колективу, або всіляко намагаються завуалювати цю проблему, використовуючи терміни: спільність, група, асоціація, кооперація і т.п. Але й зараз робота з колективом – один із основних напрямків соціально-педагогічної роботи з дитячими групами

Виховання в колективі, для колективу й через колектив було основним положенням у теорії виховання. Виховання ж у дитячому творчому колективі сприяє не тільки розвитку особистісних якостей дитини, а також розвитку її морального, художнього й естетичного смаку.

Творча діяльність у кожній з її форм включає елемент творчості як способу вільного й нерегламентованого прояву особистості. На ранньому етапі розвитку суспільства елементи творчої діяльності проявлялися у фольклорі, традиційних формах народного мистецтва. Під впливом корінних змін, що відбуваються в економічній, соціальній, духовній сферах, самостійні початки в художній творчості одержали умови не тільки для всебічної реалізації, але й для формування самостійної, якісно нової по змісту й організації форми творчості – художньої творчості.

Ширша, ніж в сільській місцевості, матеріально-технічна база діяльності дитячих творчих колективів у місті, дозволяє говорити про пріоритетність дослідження їх соціально-педагогічної діяльності саме в умовах міста. Також важливим аргументом є той факт, що соціальна система міста дозволяє дитячому творчому колективу в цілому, та кожному його

члену зокрема, ширше реалізувати власний творчий потенціал, надає більші потенційні можливості для розвитку колективу і особистісного зростання його учасників. Активна діяльність творчих колективів неминуче призводить до розширення кількості їх соціальних контактів, зміни та збільшення ролі різних соціальних інститутів в процесі соціалізації дітей з цього колективу, а тому потребує безпосередньої соціально-педагогічної підтримки творчої діяльності.

Різні аспекти вивчення особистості в дитячому колективі були виділені в роботах А. А. Бодалева, А. Ф. Воловик, А. Д. Жаркова, А. С. Макаренко, В. І. Смирнова та ін. Досліджували значення творчої діяльності в розвитку дитини такі науковці як Т. І. Бакланова, А. І. Вишняк, А. С. Каргін, І. В. Литкіна, В. І. Тарасенко та ін. Однак проблема соціально-педагогічних аспектів діяльності дитячих творчих колективів залишається малодослідженою. Саме тому темою нашого дослідження було обрано: «Соціально-педагогічна характеристика діяльності дитячих творчих колективів в умовах міста».

Об'єкт дослідження – діяльність дитячих творчих колективів.

Предмет дослідження –соціально-педагогічні аспекти діяльності дитячих творчих колективів в умовах міста.

Мета дослідження – дослідити соціально-педагогічну специфіку характеристик діяльності дитячих творчих колективів в умовах міста.

Завдання дослідження:

1. Охарактеризувати сутність та специфіку соціально-педагогічної діяльності дитячих творчих колективів.
2. Виявити специфіку соціально-педагогічної діяльності дитячих творчих колективів в умовах міста.
3. Дослідити соціально-педагогічніаспекти в змісті діяльності дитячих творчих колективів.
4. Розробити програму оптимізації соціально-педагогічного змісту діяльності дитячих творчих колективів.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань дослідження ми використали аналіз науково-педагогічних джерел, узагальнення, порівняння, систематизацію, анкетування, тестування, статистичні методи кількісної та якісної обробки отриманих результатів.

Експериментальна база дослідження: дослідно-експериментальна робота здійснювалася на базі Будинку дитячої та юнацької творчості м. Коростишів.

Теоретико - практичне значення дослідження: узагальнено і систематизовано наукові дослідження про сутність та специфіку соціально-педагогічної діяльності дитячих творчих колективів в умовах міста, розроблено й обґрунтовано програму оптимізації соціально-педагогічного змісту діяльності дитячих творчих колективів.

Апробація роботи. Результати дослідження опубліковані у збірнику науково-методичних праць: Соціально - педагогічні аспекти в діяльності дитячих творчих колективах в умовах міста// Актуальні проблеми соціальної сфери: [збірник наукових робіт викладачів і студентів / за заг. ред. Н.П. Павлик]. – Житомир : Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2014. – С. 39 – 41.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел (94 найменування). Робота викладена на 91 сторінці друкованого тексту та 10 сторінках додатків.

Висновки

1. Охарактеризувавши сутність та специфіку соціально-педагогічної діяльності дитячих творчих колективів, ми прийшли до наступних висновків. В процесі соціалізації особистість перебуває в стані постійного соціального контакту одразу з декількома колективами. Не виключенням є і дитячі творчі колективи, процес формування яких відбувається на базі клубних об'єднань, будинків дитячої та юнацької творчості, в приватних закладах. До формальних творчих колективів відносяться дитячі колективи, у яких творча та дозвіллева діяльність строго регламентується розкладом і здійснюється під керівництвом штатного або позаштатного керівника. Це в основному дитячі гурткові об'єднання. До неформальних дитячих колективів відносяться такі колективи, діяльність яких не має строгої регламентації й будується цілком на ініціативі й творчості дітей. До них слід віднести дитячі об'єднання за інтересами.

Дитячі творчі колективи поділяються, насамперед, за видами і жанрами мистецтва. У клубах функціонують драматичні, лялькові, хорові, музичні, танцювальні гуртки, гуртки образотворчого й прикладного мистецтва.

Активно залучаючи дітей до вирішення просоціальних завдань, дитячий творчий колектив тим самим забезпечує різноманітні форми спілкування, зумовлює можливості розвитку індивіда як особистості. Основне соціально-педагогічне завдання полягає в тому, щоб в очах дітей виховна функція колективу відходила на задній план, а перше місце займала б соціально-корисна функція.

Дитячий творчий колектив є специфічною спільнотою, суб'єкт впливу діяльності якого змінюється в залежності від стадії розвитку цього колективу, а об'єктом діяльності якого є творча діяльність його вихованців, в першу чергу їх творчий розвиток та самовдосконалення.

Психолого-педагогічною основою комфортного перебування особистостями у дитячому творчому колективі є та ситуація, коли різні

індивідуальні думки й точки зору не пригнічуються механізмами наслідування й впливу, а є колективно самовизначення основної діяльності цього колективу – творчого розвитку в певній, цікавій для всіх учасників колективу, сфері. Таким чином, можемо прийти до висновку, що колективна творча діяльність створює реальні передумови для виявлення потенційних творчих можливостей особистості, розвиток її соціальної активності, цілеспрямованості, всебічного розвитку, який є передумовою успішної соціалізації особистості дитини.

2. Виявивши специфіку соціально-педагогічної діяльності дитячих творчих колективів в умовах міста, ми прийшли до наступних висновків. Місто становить складне соціально-просторове утворення, до якого, крім природного і матеріально-речового компонентів, входять населення, виробництво і споживання, тому воно і вивчається багатьма науками і є предметом міждисциплінарних досліджень. Місто володіє рядом характеристик, які створюють специфічні умови соціалізації його жителів, особливо підростаючих поколінь. Місто як осередок культури, а також просоціальних, асоціальних і антисоціальних явищ, міський спосіб життя загалом надає кожному своєму мешканцю значну кількість різноманітних альтернатив. Це створює потенційні можливості для індивідуального вибору в різних сферах життєдіяльності. У дитячому, підлітковому та юнацькому віці одним із таких важливих альтернативних агентів соціалізації стають різноманітні дитячі творчі колективи, а у випадку їх відсутності неформальні об'єднання, які далеко не завжди є просоціальними.

В цілому роль міста в соціалізації дітей, підлітків, юнаків, а також їх колективів, зокрема і творчих, визначається тим, що місто як соціокультурне середовище їх соціалізації надає кожному жителю міста як окремому індивіду та представнику різних колективів, в тому числі і дитячих творчих груп, потенційно широкі можливості вибору об'єктів та суб'єктів спілкування, систем цінностей, стилів життя, а отже, і можливостей самореалізації і самоствердження.

Організація й проведення соціально-культурної діяльності дитячого творчого колективу обумовлює зацікавленість у перспективному особистісному зростанні кожного члена, у розвитку навичок соціальної взаємодії дітей, а також у їх повноцінній соціалізації. Шляхом постійного збагачення життя дитячого колективу соціально значимими справами, підвищення вимог до виконання цих доручень керівник може досягти в колективі відповідності цих справ моральним принципам і цінностям. Особливо ефективними в соціально-педагогічній специфіці діяльності дитячих творчих колективів є практика використання колективних творчих справ. Основний соціально-педагогічний результат використання колективних творчих справ у діяльності дитячих творчих колективів – це розвиток громадянської самосвідомості та здібностей до соціальної творчості. Таким чином, постійно діючий дитячий творчий колектив виконує функції соціального, культурного центру, що генерує необхідні відомості, органічно пов'язані з життєдіяльністю, конкретними запитами різних соціальних груп населення. Це забезпечує оптимальне функціонування особистості в системі дій, у якій вона включена, розбудовує її творчу ініціативу, виробляє потреба самореалізації в соціальній діяльності. Наступним чином реалізовується безпосередня соціально-педагогічна складова у змісті діяльності дитячих творчих колективів.

3. Дослідивши соціально-педагогічні аспекти в змісті діяльності дитячих творчих колективів, ми прийшли до таких висновків. Дослідження соціально-педагогічного аспекту в змісті діяльності дитячих творчих колективів проводилось з 10 керівниками гурткових об'єднань та 100 школярами, які відвідують гуртки та ансамблі Коростишівського будинку дитячої творчості. Для дослідження нами було відібрано по 10 осіб – членів дитячих творчих колективів 10 гуртків різної спрямованості даного закладу методом квотної вибірки. Проведене дослідження дозволяє прийти до висновків, що основну цільову аудиторію дитячих творчих колективів складають підлітки. Соціально-педагогічна складова діяльності дитячих

творчих колективів виражається між іншим через соціальне визнання продуктів їх творчої діяльності позитивно впливає на соціалізацію дітей.

Структура обраних дітьми напрямів творчих об'єднань дозволяє говорити про традиційність гендерного виховання та розподілу відповідних гендерних ролей в сім'ях досліджуваних дітей. Основними мотивами їх участі в діяльності таких колективів є цікавість обраного виду творчої діяльності та бажання «заповнити» вільний час. Значна самостійність дітей в обранні творчих заходів дозволяє говорити не тільки про формування навичок самостійності у дітей підлітків, а й про просоціальну направленість, через форми самоорганізації та саморегулювання діяльності колективу, їх загостреного «почуття дорослості». Факт залучення однолітків до своєї творчої діяльності, показує міру особистісної зацікавленості дітей у даному виді творчої діяльності та готовність дитини до популяризації просоціальних форм активності серед друзів однієї вікової групи, а також розвиває їх соціальні навички (в першу чергу в сфері соціальної взаємодії та комунікації), що є позитивним чинником їх успішної та повноцінної соціалізації. Першочергово важливим для дітей є розвиток тих аспектів їх діяльності, які стосуються саме соціально-педагогічної складової їх діяльності, тобто тих, які сприяють розширенню їх соціальних контактів, згуртування та розвитку колективу, особистісному зростанню та розвитку цікавої для них сфери творчої діяльності. Також було виявлено, що тип сприйняття дитиною її творчої спільноти як колективу і себе як частини цього колективу напряму залежить від домінування індивідуальних чи групових форм роботи даного творчого колективу. Це дозволяє узагальнити, що саме практикування групових форм роботи є показником соціально-педагогічного змісту діяльності дитячих творчих об'єднань, оскільки дозволяє розвинути у них навички соціальної комунікації, засвоїти соціальні норми та навички, необхідні в подальшій професійній діяльності та особистісній самореалізації.

4. Розробивши програму оптимізації соціально-педагогічного змісту діяльності дитячих творчих колективів, ми прийшли до таких висновків. Нами було розроблено програму розвитку соціально-педагогічного змісту діяльності позашкільного закладу як бази діяльності дитячих творчих колективів. Мета Програми: удосконалення системи роботи позашкільного закладу як бази діяльності дитячих творчих колективів шляхом створення належних соціально-педагогічних умов для забезпечення гармонійного розвитку вихованців, реалізації їхніх здібностей у креативно спрямованому позашкільному освітньо-виховному просторі.

У змісті діяльності дитячих творчих колективів виділяються чотири взаємопов'язані напрями діяльності: освітня – мотивація пізнання в освоєнні світу; творча – мотивація творчої, пошукової, дослідницької діяльності; соціально орієнтована – розвиток соціальних навичок, засвоєння ключових соціальних норм та традицій; оздоровчо-розвивальна діяльність – мотивація емоційно-ціннісних відносин.

Реалізація розробленої нами програми розвитку соціально-педагогічного змісту діяльності позашкільного закладу як бази діяльності дитячих творчих колективів, дозволить не тільки сприяти соціалізації дітей, а й сприятиме розвитку самого закладу і, відповідно, є комплексом різнонаправлених дій по удосконаленню соціально-педагогічної моделі закладу, оптимізацію системи методичної роботи та роботи з педагогічними кадрами, оптимізацію психолого-педагогічного супроводу, співпрацю із суспільними інституціями і т.д.

Список використаних джерел

1. Александров А. Д. Творческая сущность человека / А. Д. Александров // Человек в зеркале наук. – СПб.: Питер, 1993. – С. 15 – 42.
2. Андрееенкова Н. В. Проблема социализации личности / Н. В. Андрееенкова. – М. : Высшая школа, 1970. – 405 с.
3. Асмолов А. В. Психология личности. Культурно-историческое понимание развития человека / А. В. Асмолов. – М. : Смысл, 2010. – 448 с.
4. Бакиров В.С. Ценностное сознание и активизация человеческого фактора / В. С. Бакиров. – Харьков: Освита, 1988. – 152 с.
5. Бакланова Т. И. Организация и научно-методическое обеспечение художественной самодеятельности: Учеб. пособие / Т. И. Бакланова. – М.: ВЛАДОС-центр, 1992, – 120 с.
6. Біліченко О. С. Стратегічні напрями формування державної молодіжної політики / О. С. Біліченко // Агросвіт. – 2012. – №12. – С. 53-57.
7. Бобнева М. И. Социальные нормы и регуляция поведения / М. И. Бобнева. – М.: Наука, 1978. – 310 с.
8. Богданова І. М. Соціальна педагогіка / І. М. Богданова. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
9. Богоявленская Д. Б. Психология творческих способностей: Учеб. пособие для вузов / Д. Б. Богоявленская. – М.: Академия, 2002. – 320 с.
10. Бойко А. Педагогічний потенціал національно-культурних традицій / А. Бойко // Рідна школа. – 1999 – №10 – С. 12 – 15.
11. Бондырева С. К. Психолого-педагогические проблемы интегрирования образовательного пространства / С. К. Бондырева. –М. : Сфера, 2003. – 177 с.
12. Брантова Ф. С. Основные психологические подходы в изучении юности как этапа развития / Ф. С. Брантова. – М.: МАГУ, 2003. – 172 с.

13. Буева Л. П. Человек, культура и образование в кризисном социуме / Л. П. Буева // Вестник высшей школы.- 1997. № 4. - С. 11-17.
14. Василенко І.В. Організація системи соціального виховання учнів / І. В. Василенко // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 2. – С. 95 – 103.
15. Вишняк А. И. Тарасенко В.И. Культура молодежного досуга / А. И. Вишняк. – К.: Высшая школа, 1988 – 53 с.
16. Гаганов Ю. Б. Развитие личности, способной к творческой самореализации / Ю. Б. Гаганов. – М. : АСТ, 1998. – 212 с.
17. Галузинський В.М. Педагогіка: теорія і історія / В. М. Галузинський, М. Б. Євтух. – К. : Дніпро, 1995. – 388 с.
18. Голованов О. Р. Социально-педагогические условия организации досуговой деятельности старшеклассников / О. Р. Голованов. – Кострома, 1999. – 224 с.
19. Головатый Н. Ф. Социология молодежи / Н. Ф. Головатый – К. : Академія, 1999. – 264 с.
20. Гончаров И. Ф. Эстетическое воспитание школьников средствами искусства и деятельности / И. Ф. Гончаров. – М. : Педагогика, 1986. -126 с.
21. Гордин Л. Ю. Воспитание и социализация / Л. Ю. Гордин. – М. : Академия, 1997. – 243 с.
22. Горяева Т. Н. Социализация молодежи / Т. Н. Горяева // Аспирант и соискатель. – 2006. – №2. – С. 64.
23. Грушин Б. Творческий потенциал свободного времени / Б. Грушин. – М. : Профиздат, 1980. – С. 5-27.
24. Гущина Т. Ю. Соціалізація та соціальна зрілість особистості / Т. Ю. Гущина // Вісник Національного технічного університету України. – К. : НТУУ «КПІ», 2002. – №2. – С. 93 – 99.
25. Добреньков В. И. Социальные институты и процессы / В. И. Добреньков, А. И. Кравченко. – М. : МГУ, 2000. – 339 с.

26. Донін В. М. Психологія і педагогіка життєтворчості : Навчально-методичний посібник / В. М. Донін. – К. : Центр навчальної літератури. – 1996. – 179 с.
27. Донцов А. И. Психология коллектива. Методологические проблемы исследования / А. И. Донцов. – М. : Высшая школа, 1984. – 208 с.
28. Дубровина Л.К. Творчество в процессе взаимодействия общества и личности / Л.К. Дубровина //Социально-политический журнал. 1996. – №3. – С. 50 – 66.
29. Ерошенков И. Н. Культурно-досуговая деятельность в современных условия.- М.: НГИК, 1994.
30. Жарков А. Д. Технология культурно-досуговой деятельности / А. Д. Жарков. – М.: Профиздат, 2002. – 120 с.
31. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учеб. пособие / И. А. Зимняя. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1997. – 480 с.
32. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю / А. Й. Капська. – К. : УДЦССМ, 2001. – 218 с.
33. Караев А. М. Социализация молодежи: Методологические аспекты исследования / А. М. Караев // Гуманитарные и социально-экономические науки. – 2005. – №3. – С. 124 – 128.
34. Каргапольцева Н. А. Социализация и воспитание личности в образовании: опыт реализации концепции / Н. А. Каргапольцева. – М. : НОЦ РАО, 2002. – 156 с.
35. Каргин А.С. Воспитательная работа в самодеятельном художественном коллективе/ А. С. Каргин. – М.: Просвещение, 1984. – 224 с.
36. Карпухин О. И. Сделала ли молодежь свой выбор? / О. И. Карпухин // Социально-гумманитарные знания. – 2000. – № 4. – С. 180 – 192.
37. Каченя Г. М. Художественное просвещение в коллективе самодеятельного творчества / Г. М. Каченя. – Л.: Лениздат, 1985. – 196 с.

38. Киселева Т. Г. социально-культурной деятельности: Учеб. Пособие / Т. Г. Киселева. – М.: Издат-во Моск-го госуд-го унив-та культуры, 1995. – 136 с.
39. Коломинский Я. Л. Социальная и педагогическая психология / Я. Л. Коломинский. – К. : Вища школа, 1999. – 230 с.
40. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк, Л. Н. Проколієнко. – К. : Радянська школа, 1989. – 608 с.
41. Красильников Ю.Д. Основы социально-культурной деятельности / Ю.Д.Красильников. – М.: Изд-во Московского гос. ун-та культуры, 1995. – 188 с.
42. Кривов Ю. И. Проблема социализации подрастающих поколений в зарубежной педагогике / Ю. И. Кривов. – М. : Педагогика, 1992. – 120 с.
43. Кузнецова Л. В. Методика и опыт работы социального педагога / Л. В. Кузнецова. – М. : Пеленг, 2005. – 329 с.
44. Культурно-досуговая деятельность. Учебник / Под ред. А.Д. Жаркова .- М.: Профиздат, 1998. – 255 с.
45. Лавриченко Н. М. Проблеми гуманістичного спрямування соціалізації: педагогічні роздуми і нотатки / Н. М. Лавриченко. – К.: «Інсайт-плюс», 2006. – 279 с.
46. Ложкин Г. В. Структура межличностных отношений / Г. В. Ложкин. – М. : Академпроект, 2005. – 166 с.
47. Малков Д. Ю. Клубні об'єднання за місцем проживання в сучасних соціально-економічних умовах / Д. Ю. Малков // Соціалізація особистості: Зб. наук. праць. Том XIII. – К.: Логос, 2001. – С. 55-62.
48. Малков Д.Ю. Вивчення соціалізуючого впливу клубів за місцем проживання як виховного середовища / Д. Ю. Малков // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. - № 1 (23). – С.122-128

49. Малков Д.Ю. Особливості розвитку особистісних якостей підлітків, що формуються в соціалізуючому процесі в клубах за місцем проживання / Д. Ю. Малков. Науковий часопис НПУ Імені М.П. Драгоманова. – Серія 5. Педагогічні науки. Реалізація та перспективи. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2005. – С. 103-115.
50. Малков Д.Ю. Соціально-педагогічні детермінанти діяльності клубу за місцем проживання / Д. Ю. Малков // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. Наук.-метод. журнал № 3 (8), 2004. липень-вересень. – С.25-31.
51. Малков Д.Ю. Соціально-педагогічні умови забезпечення соціалізації підлітків у клубних об'єднаннях за місцем проживання / Д. Ю. Малков // Наукові записки: Зб. наук. статей НПУ імені М.П. Драгоманова / Укл. П.В.Дмитренко, Л.Л. Макаренко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2005. – Випуск LIX (59). - С. 103-110.
52. Малков Д.Ю. Сутність та специфіка дозвіллевої діяльності // Соціалізація особистості: Зб. наук. праць / За ред. проф. А. Й. Капської. Том XVII.– К.: "Логос", 2002. Випуск 1. – С.75-83
53. Маркова И. М. Роль культурно-образовательной среды в социализации студентов / И. М. Маркова // Вопросы воспитания. –2008. – №3. – С. 7.
54. Марьенко И. С. Нравственное становление личности / И. С. Марьенко. – М. : Высшая школа, 2005. – 219 с.
55. Матюшкин А. Б. Рабочая книга социального педагога / А. Б. Матюшкин, Е. А. Романова. – М. : ТЦ Сфера, 2002. – 144 с.
56. Михайлова Н.Г. Перспективы изучения художественной самодеятельности как социокультурного явления / Н. Г. Михайлова // Социальные и творческие проблемы художественной самодеятельности. – М.: НИИ культуры, 1981. – С. 5-18.
57. Москаленко В. Проблема виховання в контексті соціалізації особистості / В. Москаленко // Соціальна психологія. – 2005. – № 3. – С. 20 – 32.

58. Мудрик А. В. Социализация человека : учеб. пособие для студ. высш. учеб.заведений / А. В. Мудрик. – М. : Академия, 2006 – 304 с.
59. Мудрик А. В. Социальная педагогика / А. В. Мудрик. – М. : «Академия», 2000. – 192 с.
60. Орбан-Лембрик Л. Є. Соціальна психологія / Л. Є. Орбан-Лембрик. – К. : Либідь, 2004. – 576 с.
61. Павловский В. В. Ювентология : проект интегративной науки о молодежи / В. В. Павловский. – М. : Академический Проект, 2001. – 96 с.
62. Пальчевський С. С. Соціальна педагогіка / С. С. Пальчевський. – К. : Либідь, 2005. – 454 с.
63. Пащенко Д. Патріотичне і національне виховання – складові становлення громадянина / Д. Пащенко // Шлях освіти. – 2002. – № 1. – С. 9 – 14.
64. Перепелиця М. П. Державна молодіжна політика в Україні (регіональний аспект) / М. П. Перепелиця. – К. : Український інститут соціальних досліджень, 2001. – 242 с.
65. Погончиков А.А. Проблемы управления нравственно-эстетическим воспитанием молодежи / А. А. Погончиков // Социально-гуманитарные знания. – 1999. – №6. – С. 287 – 295.
66. Психолого-педагогические условия повышения эффективности воспитательного процесса во внешкольных учреждениях // Науч. ред. А.А. Конович. – Л.: ЛГИК, 1983. – 159 с.
67. Райс Ф. И. Психология подросткового и юношеского возраста / Ф. И. Райс. – СПб. : Питер, 2000. – 128 с.
68. Санкин Л. А. Социально-культурная деятельность. Теория и методика деятельности общественных объединений : учебное пособие / Науч. ред.: Г. М. Бирженюк. – СПб.: СПбГУП, 2006. – 336 с.

69. Семашко А. Н. Новая социокультурная реальность и проблемы развития культурно-досуговой сферы / А. Н. Семашко, Н.Н. Цымбалюк // Культура и рынок. Екатеринбург, 1994. – С. 278-281.
70. Слуцкий Е. Г. Социальные проблемы молодежи и молодежная политика / Е. Г. Слуцкий. – СПб. : ИСЭП, 1993. – 58 с.
71. Соколов А.В. Феномен социально-культурной деятельности / А. В. Соколов. – СПб.: Изд-во СПбГУП, 2003. – 204 с.
72. Солнышкина В. Этническое и эстетическое воспитание детей как основа формирования культуры личности / В. Солнышкина // Дополнительное образование. – 2002. - № 7. – С. 36-37.
73. Соловец А. В. Личность и факторы ее социализации : семья, коллектив, образование, культура / А. В. Соловец. – Н.Новгород : Изд-во «Русский дом», 2005. – 133 с.
74. Столяров В. Н. Природа молодежных конфликтов. Жизненные ориентиры и самореализация молодежи в современном обществе / В. Н. Столярова. – М. : Инфра-М, 2007. – 122 с.
75. Суртаев В.Я. Социология молодежного досуга / В. Я. Суртаев. – Ростов-на-Дону: Изд-во «Гефест», 1998. – 224 с.
76. Суртаев В.Я. Социокультурное пространство молодежи: методология, теория, практика. СПб.: Издание СПбГУКИ, 2006. -272 с.
77. Титов Б.А. Досуговое объединение как фактор социализации детей, подростков и юношества / Б. А. Титов. – СПб.:СПбГАК, 1994. – 326 с.
78. Титов Б.А. Социализация детей, подростков и юношества в сфере досуга. СПб., 1997. - 244 с.
79. Триодин В.Е. История и теория социально-культурной деятельности/ В. Е. Триодин. – СПб.: Изд-во СПбГУП, 2000. – 248 с.
80. Филонова Г. Н. Формирование личности : проблемы комплексного подхода в процессе воспитания школьника / Г. Н.Филонова. – М. : Академия, 2003. –382 с.

81. Хилько Н. Ф. Социокультурная среда развития творческой деятельности молодежи / Н. Ф. Хилько. – Омск. Изд-во ОмГПУ, 1999. – 126 с.
82. Хрящева Н.Ю. Креативность как фактор самореализации личности в изменчивом мире // Психологические проблемы самореализации личности. Вып. второй / Под ред. А.А. Реана, Л.А. Коростылевой. СПб.: Изд-во С.-Петербургского ун-та, 1998. -171 -221 с.
83. Чижиков В. М. Социально-культурная деятельность / В. М. Чижиков. – М.: Профиздат, 1998. – 188 с.
84. Шаронов А. В. Молодежная политика в свете концепции устойчивого развития / А. В. Шаронов // Социально-политический журнал. – 1996. – №6. – С. 143 – 149.
85. Шевандрин Н. И. Социальная психология в образовании / Н. И. Шевандрин. – М. : Гуманит.изд.центр ВЛАДОС, 1995. – 339 с.
86. Шендеровський К.С. Діяльність клубів за місцем проживання дітей та молоді в системі ЦССМ м. Києва: Навчально-методична збірка. – К., 2002. – 62с.
87. Шулигіна Р. А. Методичні рекомендації з формування культури спілкування юнацької молоді / Р. А. Шулигіна. – К.: КМПУ імені Б.Д.Грінченка, 2007. – 42 с.
88. Ядов В.А. Социальные и социально-психологические механизмы формирования социальной идентичности личности / В.А. Ядов. – М. : Мир России, 1995. – 282 с.
89. Antonio Anthony Lising The Influence of Friendship Groups on Intellectual Self-Confidence and Educational Aspirations in School // The Journal of Higher Education. 2004, vol. 75 (4). - 447 - 471 p.
90. Baird Leonard L. Education's Social Role // The Journal of Higher Education. 2001, vol. 72 (2). - 121 - 123 p.
91. Brookhart Susan Educational Assessment of Students / S. Brookhart. – Richmond: Prentice Hall, 2007 – 548 p. – Режим доступу:

<https://www.biblio.com/location=/review.php?work=36229148>. – Назва з екрана.

92. Dunn Richard Shaping the Spiritual Life of Students: A Guide for Youth Workers & Teachers / R. Dunn. – New York: InterVarsity Press, 2001, 256 p. – Режим доступу: <http://www.allbookstores.com/book/preview/9780830822843>. – Назва з екрана.
93. Felice Lisa The Impact of Communication Predispositions on Perceptions of Socialization / L. Felice. – Kent : Kent State University, 1992. – 158 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://scholar.princeton.edu/sites/default/files/talim/files/racial_priming_revived.pdf. – Назва з екрану.
94. Wrench Jason Workplace Communication for the 21st Century: Tools and Strategies that Impact the Bottom Line / J. S. Wrench. – Santa-Barbara : ABC Clio CA Public, 2012. – 772 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.openisbn.com/isbn/9780313396311. – Назва з екрану.